Tampereen kaupunki

21.10.2019 TRE: 6260/2019

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan
työ- ja elinkeinojaosto

Lausuntopyyntönne 9.10.2019

HE 29/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020, erityisesti teema työvoimapalvelujen alueelliset kuntakokeilut

Yleistä

Julkisen talouden tasapaino on riippuvainen taloudellisesta kasvusta ja työllisyysasteelle asetetun 75 prosentin tason tavoittamisesta. Työvoiman saatavuus on keskeisin yritysten kasvua rajoittava tekijä. Haasteita työvoiman saatavuudessa esiintyy joka puolella Suomea, mutta Pirkanmaan tilanne on erityisen vaikea. Osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen on välttämätöntä yritysten toimintaedellytysten turvaamisessa. Työnhakijoiden osaaminen ja yritysten tarpeet eivät kohtaa, mikä edellyttää toimia työnhakijoiden osaamisen kehittämiseen. Ongelma ei ole ratkaistavissa vain kotimaisen työvoiman työllisyysasteen nostolla vaan tarvitaan myös keinoja työperusteisen maahanmuuton lisäämiseksi. Maassa jo olevien ulkomaalaisten työllisyysasteen nostaminen ja kotoutuminen ovat tärkeitä.

Työllisyysasteelle asetetun 75 prosenttiin tavoitteen toteutuminen edellyttää, että osatyökykyisten, vaikeasti työllistyvien, nuorten, ikääntyvien ja maahanmuuttajataustaisten osallistumista työmarkkinoille lisätään.

Käynnistettävä kuntakokeilu on kannatettava konkreettinen toimenpide työllisyysasteen nostamiseksi.

Pirkanmaalla toteutettiin vuosina 2017-2018 työvoima- ja yrityspalvelujen alueellinen kokeilu, ja tällä hetkellä Pirkanmaan valmistautuu työllisyyden kuntakokeiluun hakeutumiseen. Kuntakokeiluissa perinteisesti TE-toimistolle kuuluvia tehtäviä ollaan siirtämässä kuntien vastuulle.

Lähtökohtana näissä kokeiluissa tulee olla, että valtion kunnille siirtämät tehtävät korvataan täysimääräisesti valtion budjetista sekä TE-hallinnon toimintamenojen että momentin 51 osalta. Uusien kokeilujen kohderyhmänä ovat juuri ne kohderyhmät, joihin valtion talousarviossa ollaan erityisesti osoittamassa lisäpanostusta.

On tärkeä huolehtia siitä, että niillä alueilla, joissa kokeilut ovat käynnistymässä, talousarvioon määritellyt lisäpanostukset tulevat kohderyhmän osalta kuntien käyttöön talousarviovuonna 2020 ja talousarvioon sisältyvinä suunnitelmavuosina aina kokeilun mahdolliseen päättymiseen asti vuonna 2022. Hallitus linjaa työvoimapolitiikan pysyvistä palvelurakenteista hallituskauden aikana.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala toteuttaa kestävää talouskasvua edistävää kasvupolitiikkaa. Kasvun tulee olla sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävää. Kasvupolitiikka kytkee yhteen hallinnonalalla harjoitettavat yksittäiset politiikka-alueet, joita ovat erityisesti innovaatio- ja elinkeinopolitiikka, työllisyys-, yrittäjyys-, kuluttaja-, kilpailu-, alue-, luonnonvara-, energia- ja ilmastopolitiikka sekä työelämän kehittämistä ja maahanmuuttajien kotouttamista koskevat politiikka-alueet.

Kasvupolitiikan toteuttamiseksi työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikalla tuetaan työvoiman osaamisen kehittämistä, yrittäjyyden kansainvälistymistä ja kasvua, alkavaa yritystoimintaa sekä torjutaan työttömyyttä ja työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmia. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikalla kehitetään pk-yritysten pitkänaikavälin kilpailukykyä ja vaikutetaan myös toimintaympäristön muutoksiin, joita aiheuttavat digitalisaatio, globalisaatio, väestön ikääntyminen sekä energiapolitiikan ja ilmastonmuutoksen tuomat haasteet. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikalla on kiinteä yhteys elinkeino- ja innovaatiopolitiikkaan, jotka ovat kasvupolitiikan keskeisiä elementtejä. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitikassa painotuksia ovat työttömyyden alentaminen, nopea työllistyminen ja kasvun vauhdittaminen vastaamalla yritysten työvoima- ja osaamistarpeisiin sekä luomalla edellytyksiä uudelle yritystoiminnalle.

Tampereen kaupunki pitää tarkoituksenmukaisena, että työ- ja elinkeinoministeriö toteuttaa kestävää kasvua edistävää kasvupolitiikkaa ja siten kytkee yhteen yksittäiset politiikka-alueet. Koska työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikalla on kiinteä yhteys elinkeino- ja innovaatiopolitiikkaan, on työllisyyden kuntakokeilujen osalta otettava huomioon myös hallituksen laajempi tahtotila kuntien roolin vahvistamisesta työllisyyspalvelujen järjestäjänä. Tavoitteena on, että kuntien järjestämisvastuuta laajennetaan edelleen jatkossa. Tällöin otetaan huomioon kaupunkien ja kuntien työmarkkinoiden erityistarpeet, esimerkiksi uudet kohderyhmät, palveluhankintojen menettelyt ja vahvempi päätösvalta resurssien käytössä. Tampere valmistautuu laajemman toimivallan mukaiseen vastuunottoon ja integroi osaltaan tässä vaiheessa työllisyys- ja yrityspalvelujen kokonaisuutta tavoitellen työ- ja elinkeinoministeriön linjausten mukaista talouskasvua edistävää kasvupolitiikkaa. ***Talousarvioon liittyvinä suunnitelmavuosina tulisikin ottaa huomioon, että kuntien tehtävien mahdollisesti lisääntyessä laajemmin kasvupolitiikkaa edistäväksi myös nämä laajenemiset huomioidaan täysimääräisesti valtion tulevien vuosien budjetoinnissa.***

Tampereen kaupunki
PL 487, 33101 TAMPERE
Puh. 03 565 611
kirjaamo@tampere.fi
www.tampere.fi
Y-tunnus 0211675-2

Työllisyyden kuntakokeilujen käynnistyessä Tampereen kaupungin tahtotilana on asteittain ottaa laajempi järjestämisvastuu***. Tämä edellyttää, että työllisyyden kuntakokeiluissa ja niiden suunnittelussa alueelliset ELY-keskuksen ottavat huomioon omaa toimintaa suunnitellessaan, että yritysten tarpeiden mukainen työvoimakoulutus, työnhakijoiden osaamisen vahvistamiseen liittyvät muut toimet ja maahanmuuttajien kotouttamiseen liittyvä kotouttamiskoulutus tukee myös kuntakokeilujen osalta työnhakijoiden nopeaa työllistymistä ja avoimien työpaikkojen mahdollisimman tehokasta täyttöä.*** Tämä edellyttää vahvaa vuorovaikutusta kuntien ja ELY-keskuksen välillä ja kuntien aitoa kuulemista palvelujen suunnittelussa. Kuntien järjestämisvastuun laajenemisen mahdollisesti edetessä kunnilla on tahtotila ottaa edemmän päätösvaltaa edellä mainituista asioista.

Pirkanmaalla vuosina 2017-2018 toteutetussa työllisyyskokeilussa siirtyi kuntien työnjohdon alle TE-toimiston toimintamenomäärärahoin palkatusta henkilöstöstä lähinnä ne, joiden tehtäväkuvaan kuluivat heikossa työmarkkina-asemassa olevien palvelut. ***Uusissa käynnistyvissä työllisyyden kuntakokeiluissa tulee huolehtia, että toimintamenomäärärahoihin palkatusta henkilöstöstä kokeiluun siirtyvät myös ne henkilöt, jotka hoitavat kohderyhmän työnvälistystä ja koulutuspalveluja sekä tekevät mm. palkkatukipäätöksiä. Lisäksi henkilöstön sijoittamiseen liittyvät vuokra- ym. kulut on korvattava kunnille.***

Luottamuksen ja tasa-arvoisten työmarkkinoiden Suomi

Tampereen kaupunki pitää hyvänä, että hallitus on hallitusohjelman mukaisesti panostamassa voimakkaasti työllisyyteen ja työllisyyttä edistäviin toimiin. Palkkatuen käytön lisäämiseksi yrityksissä ehdotetaan julkisiin työvoimapalveluihin lisäystä 10 milj. euroa. TE-toimistojen toimintamenoihin ehdotetaan yhteensä 24,8 milj. euron korostusta kohdennettavaksi mm. palkkatuen digitaalisiin palveluihin, TE-digitalisaatiohankkeen loppuunsaattamiseen, määräaikaishaastattelujen toteuttamiseen ja nuorisotakuun edistämiseen, maahanmuuttajien osaamisen tunnistamiseen sekä työlupaprosessien tehostamiseen. Osatyökykyisten työkykyohjelmaan kohdennetaan 10 milj. euroa. Maahanmuuttajien kotoutumiseen ja työllistymisen edistämiseen ehdotetaan yhteensä 12,6 milj. euroa. Määrärahalla rahoitetaan mm. kuntien moniammatillisen osaamiskeskustoiminnan laajentamista ja maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapisteitä.

Suurin osa edellä mainituista hallituksen toimista tulee kohdistumaan työllisyyden kuntakokeilujen asiakaskohderyhmään. Kokeiluihin ohjataan kokeilualueilla ne työttömät ja työvoimapalveluissa olevat työnhakijat, jotka eivät ole oikeutettuja ansiopäivärahaan. Lisäksi kohderyhmään kuuluvat kaikki alle 30-vuotiaat työnhakijat ja kaikki maahanmuuttajat, jotka ovat joko työttömänä tai työvoimapalveluissa hankealueiden TE-toimistoissa.

Tampereen kaupunki
PL 487, 33101 TAMPERE
Puh. 03 565 611
kirjaamo@tampere.fi
www.tampere.fi
Y-tunnus 0211675-2

Kokeilukunta vastaa kyseisen kohderyhmän julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden (TE-palveluiden) tarjoamisesta.

Hallituksen panostuksista tähän kohderyhmään kohdistuvat määräaikaishaastattelujen toteuttamiseen, nuorisotakuun edistämiseen ja maahanmuuttajien osaamisen tunnistamiseen sekä kotoutumiseen ja työllistymisen edistämiseen liittyvät määrärahaesitykset tulisi kokeilualueilla kohdistaa kunnille. Tampere pitää hyvänä myös kuntien moniammatillisen osaamiskeskustoiminnan rahoittamista ja maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapisteitä ja kannattaa toiminnan vakiinnuttamista sekä toiminnan kustantamista valtion varoista.

Työllisyyden kuntakokeilujen asiakaskunnassa on erittäin paljon osatyökykyisiä työnhakijoita. ***On hyvä, että osatyökykyisten työkykyohjelmaan kohdennetaan erillisiä varoja, mutta Tampere edellyttää huomioitavan, että työkykyohjelman toimenpiteet ja rahoitus kohdennetaan soveltuvin osin myös kuntakokeiluihin ja kokeiluihin osallistuvien alueiden kanssa yhdessä luodaan osatyökykyisten työllistymiseen liittyviä palveluja ja toimintamalleja osatyökykyisten työllistymisen edistämiseksi.***

Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 vuotta, momentti 51)

Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen momentin 51 määrärahaa saa käyttää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaisesti asiantuntija-arviointien, kokeilujen, valmennusten, työvoimakoulutuksen, työnvälityspalvelun, ammatinvalinta- ja uraohjauksen, tieto- ja neuvontapalvelujen ja yritystoiminnan kehittämispalvelujen hankintaan, työvoimapoliittisiin avustuksiin sekä työhön ja palveluihin hakeutuville ja palveluihin ja asiantuntija-arviointeihin osallistuville maksettaviin kustannusten korvauksiin ja työolosuhteiden järjestelytuen maksamiseen. Määrärahaa käytetään myös palkkatuen ja starttirahan maksamiseen. Lisäksi määrärahaa voi käyttää myös kotoutumiskoulutusten hankintaan.

Tampere kaupunki pitää hyvänä, että palkkatukeen ollaan tekemässä merkittäviä muutoksia työllisyyden edistämiseksi ja palkkatuetun työn rahoittamista työttömyysetuusmäärärahoista ja työllisyysmäärärahoista jatketaan vuonna 2020. Työttömyysetuusmäärärahoista rahoitetun palkkatuen avulla passiivisen työttömyysajan rahoitus saadaan muutettua aktiivisiksi palveluiksi ja työllistymisen edistämiseksi.

Jotta työllisyyskokeiluilla on parhaat mahdollisuudet onnistua hallituksen työllisyystavoitteen saavuttamisen tukemisessa, tulisi 51-momentin määrärahat saada joustavasti kokeiluun siirtyvän asiakaskohderyhmän palveluihin. ***Tämä edellyttää, että***

määrärahaa sidotaan kokeilujen käyttöön alueilla kohderyhmän tarpeet huomioiden ja palvelut suunnitellaan yhteistyössä TE-toimiston ja ELY-keskuksen kanssa. Suurin osa edellä mainituista palveluista on sellaisia, että niitä tarvitsee erityisesti se kohderyhmä, joka on siirtymässä kokeiluissa kuntien vastuulle. ***Tärkeää on myös turvata TE-hallinnon toimintaedellytykset niin, että TE-toimistoissa pystytään vastaamaan yritysten tarpeisiin ja huolehtimaan TE-toimistoihin jäävien asiakkaiden palveluista niin, että uutta asiakasvalumaa työllisyyskokeiluihin pystytään estämään mahdollisimman hyvin.***

Muuta

Valtion korvaus kuntouttavasta työtoiminnasta

Työllisyyden kuntakokeiluissa asiakaskohderyhmänä ovat myös erittäin haasteellisessa työmarkkinatilanteessa olevat kuntouttavaa työtoimintaa tai sosiaalista kuntoutusta tarvitsevat asiakkaat. ***Jotta tätä kohderyhmää saadaan tuettua entistä paremmin työmarkkinoille, on myös näiden viime sijaisten palvelujen tuottamisen mahdollisuuksiin kiinnitettävä huomiota.*** Valtion korvaus kuntouttavasta työtoiminnasta on lain voimaan tulosta lähtien (vuodesta 2001) pysynyt samana, eikä siihen ole sen jälkeen tehty minkäänlaisia korotuksia, eli se on 10,09 euroa / toimintapäivä / osallistuja. Kuntouttavaan työtoimintaan arvioidaan koko Suomessa osallistuvan 42 000 henkilöä ja toimintapäiviä arvioidaan olevan keskimäärin 70 osallistujaa kohden. Kuntien arvion mukaan todelliset kustannukset kuntouittavan työtoiminnan järjestämisestä toimintapäivää kohden ovat jopa kolminkertaiset.

Lisätietoja Regina Saari, työllisyysjohtaja
050 3469603
regina.saari@tampere.fi